

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Cesta na Červený most 6
814 06 Bratislava, Slovenská republika

Naše číslo: 420/96/2019
Vybavuje Mgr. Cagala Peter

Trnava, 9.8.2019

Vec: Asanácia kina Hviezda, doplnenie odvolania

Dňa 1.8.2019 bolo Správou kultúrnych a športových zariadení mesta Trnava podané odvolanie voči záväznému stanovisku KPÚ Trnava č. KPUTT-2019/17555-2/58957/ŠVH, vydanému 25.07.2019, ktorým KPÚ Trnava určil zámer asanácie objektu kina Hviezda na Paulínskej ulici 1, parc. č. 655/2 v meste Trnava, kat. úz. Trnava z hľadiska záujmov, chránených zákonom č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon) za neprípustný. Toto odvolanie dopĺňame nasledovne.

Náš zámer vybudovania nového mestského kultúrneho centra, predpokladom ktorého je asanácia objektu kina Hviezda vychádza z vyhodnotenia pomerne obsiahleho zisťovania, realizovaného medzi kultúrnymi aktérmi v meste Trnava. Tento postup, spolu s viacerými odbornými aktivitami, na ktorých participovala aj katedra architektonickej tvorby VŠVU, nám zabezpečuje vysoký stupeň legitimity projektu, resp. stotožnenia ako všeobecnej, tak kultúrnej verejnosti s projektom, na začiatku spojeným s asanáciou Hviezdy. Napriek týmto skutočnostiam sa KPÚ Trnava voči zámeru asanácie postavil striktne negatívne, čím podľa nás poprel ako pamiatkový zákon či správny poriadok, tak základný nástroj zabezpečovania územnej ochrany, navyše s použitím nekonzistentných a iracionálnych argumentov, uvedených v odôvodnení.

Kľúčovým dokumentom, ktorý popri pamiatkovom zákone definuje rámec kompetencie KPÚ Trnava pri výkone štátnej správy, resp. pri vydávaní záväzných stanovísk vo veciach ochrany pamiatkového fondu je v prípade objektov, ktoré nie sú vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku, avšak ktoré sú zároveň situované v pamiatkovom území, sú zásady ochrany pamiatkového územia (§ 29 ods. 2 pamiatkového zákona). Zásady ochranyestskej pamiatkovej rezervácie Trnava (MPR Trnava) boli spracované nedávno, koncom roku 2012. Zásady sú ako z právneho hľadiska platné a záväzné, tak z odborného hľadiska aktuálne a vyvážené.

Podľa Zásad ochrany MPR Trnava je jediným pozostatkom pôvodnej historickej štruktúry Paulínskej ulice torzo zástavby v bezprostrednej blízkosti paulínskeho kostola. „Celoplošnou asanáciou a nahradením historickej zástavby novými solitérnymi stavbami sa pôvodná urbanistická štruktúra takmer stratila. ... Predmetom ochrany je uličná línia, zachovaná v polohe paulínskeho kostola a pri ňom stojacich starších budov po oboch stranách ulice, napojenie na historické komunikácie - Dolné bašty, Trhová, Veselá. V ulici je možnosť dopĺňať zástavbu do polohy pôvodnej uličnej línie so zachovaním pôvodnej komunikačnej schémy...“ (s. 123 Zásad). Paulínska ulica bola pritom asanáciami historických stavieb postihnutá najviac z celej plochy PA6 (32 objektov) (s. 40 Zásad).

V Zásadách ochrany MPR Trnava, teda vo vlastnom záväznom dokumente (!), KPÚ Trnava pritom uvádza objekt kina Hviezda ako objekt nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia, navyše situovaný v urbanisticky narušenom priestore (výkres č. 4 Zásad - Rozbor pamiatkových hodnôt územia). Táto kategória objektov je podľa Zásad (s. 149) považovaná za bodovú alebo urbanistickú chybu, preto nie je predmetom ochrany. Ich asanácia vôbec nie je vylúčená, naopak - „v prípade požiadavky vlastníka objektu na zbúranie budú ... stanovené hmotovo-priestorové podmienky na novú zástavbu, ktoré budú vychádzať z historickej zástavby, súčasnou stavbou zrušenej.“ (s. 149 Zásad ochrany MPR)

Predložený zámer je v plnom súlade s územným plánom centrálnej mestskej zóny, ktorý bol vydaný na základe prerokovania s KPÚ Trnava. Ani počas procesu prípravy územného plánu neboli vznesené pripomienky, resp. námietky KPÚ Trnava k možnostiam využitia dotknutého územia ani objektu kina Hviezda. Napriek preklasifikovaniu stupňov prísnosti regulatívov zo strany KPÚ Trnava, Paulínska ulica s kinom Hviezda ostala v stupni „C“, t.j. v stupni s predpokladanou najvyššou intenzifikačnou činnosťou (s. 112-114 Zásad ochrany MPR).

Rešpektujeme, že odborná obec v súčasnosti dosiahla istý stupeň zhody na pamiatkovej ochrane viacerých erbových solitérov, reprezentujúcich najvýznamnejšie diela slovenskej modernej architektúry, čoho dôsledkom je napr. vyhlásenie Mostu SNP v Bratislave či budovy Slovenského rozhlasu za národné kultúrne pamiatky. Zo strany vedenia, resp. generálnej riaditeľky Pamiatkového úradu SR však bolo opakovane deklarované, že pamiatkovú ochranu si zaslúžia iba vybrané objekty, s celoslovenským významom, resp. nadregionálnym presahom (čo je o.i. dôvodom, pre ktorý neboli za NKP vyhlásené objekty bratislavského hotela Kyjev či Pioru). Objekt kina Hviezda však takýmto objektom bezpochyby nie je. Jeho významu, stavebnej histórii či urbanistickému kontextu doteraz nebola venovaná žiadna pozornosť odborníkov, kino nebolo predmetom pamiatkového ani archívneho výskumu, nie je nám známy žiaden detailný odborný článok o ňom. Objekt kina nefiguruje v žiadnych registroch, ktoré spracúvajú inštitúcie, zaoberajúce sa výskumom či

dejinami architektúry (napr. Register DOCOMOMO), jeho údajný význam tak nerozpoznáva žiadna z týchto inštitúcií (okrem DOCOMOMO aj Fakulta architektúry STU či Oddelenie architektúry Historického ústavu SAV. V samotných Zásadách nie je objekt vedený ako objekt vytypovaný na vyhlásenie za NKP ani ako objekt s pamiatkovou hodnotou, resp. ako objekt rešpektujúci pamiatkové hodnoty územia. Vzhľadom na tieto skutočnosti nie je prekvapenie, že objekt nie je ani evidovaný v evidencii pamätihodností mesta Trnava.

Argumenty, ktoré KPÚ Trnava uvádza, sú zmesou údajov popisného charakteru (o pôvode stavby) a subjektívne formulovaných záverov o údajnej pamiatkovej hodnote kina Hviezda. Uvádzané tvrdenia možno vzťahovať na široké spektrum tuctových funkčných stavieb vo veľkej väčšine slovenských miest, produktov masovej produkcie, s mizivým tvorivým vkladom, resp. kreatívnou pridanou hodnotou. Funkcia kina bola prakticky rovnaká, ako v prípade vidieckych kultúrnych domov, akurát kino Hviezda bolo vzhľadom na jeho umiestnenie v okresnom meste Trnava poňaté veľkolepejšie. V prípade, ak by bola rovnaká optika ako v danom prípade použitá aj v iných prípadoch, nebolo by možné asanovať prakticky žiadnu obdobnú stavbu v akomkoľvek pamiatkovom území. Časť argumentov KPÚ Trnava chýba zdroj (napr. údajná najlepšia zachovanosť spomedzi analogických objektov), časť argumentov je iracionálna (iba 4 realizované stavby pre konkrétny typ panoramatického kina pre určený počet divákov) a ďalšia časť vyslovene subjektívna a pre výkon štátnej správy irelevantná („Vznik kina nie je vo verejnosti spätý s tak negatívnymi spomienkami“ či považovanie akejsi kontinuity vo funkcii kina - v podmienkach existujúcich kín zo 70. rokov úplne bežnej - za dôvod, pre ktorý je potrebné objekt zachovať). KPÚ Trnava sa pri odôvodnení záväzného stanoviska opiera iba o subjektívne pocity (pravdepodobne spracovateľ a návrhu dokumentu), ktoré nemajú oporu ako v pamiatkovom zákone, tak v Zásadách ochrany MPR.

Z odborného hľadiska je pri konaní KPÚ Trnava zarážajúci fakt, že hoci na jednej strane namieta voči socialistickým experimentom, v rámci ktorých boli centrá (nezriedka aj historicky mimoriadne významné časti) miest (okrem Trnavy aj Bratislava, Trenčín či Topoľčany) čiastočne asanované a na vzniknutých plochách boli vystavané absolútne nesúrodé a cudzie solitéry (zväčša masívne stavby z betónu), na druhej strane, v odôvodnení záväzného stanoviska tento postup nielen legitimizuje, ale v konečnom dôsledku adoruje. Tento nekonzistentný postoj je pri štátnom orgáne, zákonnou úlohou ktorého je ochrana autentických pamiatkových hodnôt objektov a území prekvapujúci a sotva vysvetliteľný.

KPÚ Trnava dikciou svojho striktného záväzného stanoviska fakticky bráni asanácii objektu, ktorý nedisponuje žiadnymi pamiatkovými hodnotami, akurát sa (vd'aka urbanistickým experimentom normalizačného socializmu) náhodou nachádza na území MPR. Týmto spôsobom si vlastne arbitrálne „uzurpoval“

kompetenciu o veci s konečnou platnosťou rozhodnúť, čo je v rozpore so stavebným zákonom i pamiatkovým zákonom.

Záväzné stanovisko KPÚ Trnava je nezákonné, nakoľko nerešpektuje vlastný záväzný a pamiatkovým zákonom upravený dokument - Zásady ochrany MPR, resp. svojím postojom ho absolútne popiera. Zákonnosť a zásada materiálnej pravdy sú pritom dvomi zo základných zásad správneho konania, ktoré musí byť splnené aj pri vydávaní iných správnych aktov, než rozhodnutí v správnom konaní. Odôvodnenie záväzného stanoviska nespĺňa základné parametre presvedčivosti a logiky.

Podľa § 3 ods. 1 správneho poriadku „Správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.“

Podľa § 3 ods. 5 správneho poriadku „Rozhodnutie správnych orgánov musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci. Správne orgány dbajú o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.“

Podľa § 3 ods. 7 správneho poriadku „Ustanovenia o základných pravidlách konania uvedených v odsekoch 1 až 6 sa primerane použijú aj pri vydávaní osvedčení, posudkov, vyjadrení, odporúčaní a iných podobných opatrení.“

Podľa § 47 ods. 3 správneho poriadku „V odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.“

Záväzné stanovisko trpí aj procesnými právnymi vadami - jeho poučenie o odvolaní nie je formulované korektne, nakoľko uvádza možnosť podania odvolania proti rozhodnutiu a nie možnosť preskúmania záväzného stanoviska, čo opätovne odporuje zásade zákonitosti výkonu štátnej správy a v konečnom dôsledku môže mať vplyv na procesné práva účastníka konania.

V súvislosti so zámerom vybudovania nového mestského kultúrneho centra na mieste asanovaného kina uvádzame, že KPÚ Trnava bude mať od prvých fáz projektu (zámer úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území, záväzné stanoviská k prípravným dokumentáciám či projektovej dokumentácii a pod.) možnosť uplatňovať si svoju kompetenciu. Toto zákonné nastavenie v plnom rozsahu rešpektujeme. Výsledok bude závislý od súhlasných rozhodnutí, resp. záväzných stanovísk KPÚ Trnava. Objekt kina Hviezda je však morálne a technologicky tak zastaraný, že nie je spôsobilý poskytovať služby občanom a návštevníkom krajského mesta Trnava, ktoré je aj sídlom Trnavského samosprávneho kraja na úrovni 21. storočia. Jeho asanácia sa v tomto kontexte javí ako nevyhnutnosť.

Úlohou Pamiatkového úradu Slovenskej republiky je riadenie a kontrola výkonu štátnej správy, ako aj koordinácia a rozpracovanie teórie a metodológie ochrany pamiatkového fondu (§ 10 ods. 2, písm. a) a b) pamiatkového zákona). Z hľadiska teórie práva je úlohou a povinnosťou Pamiatkového úradu Slovenskej republiky ako druhostupňového, resp. KPÚ Trnava nadriadeného orgánu zjednocovať výklad pamiatkového zákona a dbať na to, aby iniciatíva alebo postupy ktoréhokoľvek KPÚ nenadobudli charakter svojvôle, kedy si KPÚ uzurpuje hraničný výklad ustanovení pamiatkového zákona. Nemáme vedomosť, že by iné KPÚ principiálne nesúhlasilo s asanáciou tuctového objektu socialistickej éry, pre výstavbu ktorého došlo k asanácii jednej z najhodnotnejších častí historického jadra Trnavy, ktoré bolo neskôr vyhlásené za MPR, najmä ak náhradou za tento objekt má byť moderné kultúrne centrum, poskytujúce kultúrne služby (o.i. aj platformu pre diskusiu o histórii, architektúre či pamiatkach Trnavy) a nie ďalšie obchodné centrum či polyfunkčný priestor komerčného charakteru. Takýto postup by bol v prípade potvrdenia záväzného stanoviska precedensom, ktorý by bol zdrojom frustrácie miest a obcí, časti ktorých sú vyhlásené za pamiatkové územia a ktorým by sa nesmierne skomplikovala situácia pri plánovaní projektov v historických centrách.

V kontexte vyššie uvedených skutočností žiadame preskúmať vydané záväzné stanovisko KPÚ Trnava, zároveň v plnom rozsahu trváme na dôvodoch, formulovaných v odvolaní z 01.08.2019.

Ing. Martin Turčan
riaditeľ SKaSZ